

Julkaisujen avoimuuden edistäminen, sopimusneuvottelut 2016

Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
ATT-foorumi, Tampere 11.11.2015

FinELib

- Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, tutkimuslaitosten, erikoiskirjastojen ja yleisten kirjastojen muodostama konsortio
- Konsortio neuvottelee keskitetysti käyttöoikeussopimuksia koti- ja ulkomaisiin elektronisiin aineistoihin
  - Jokainen jäsen päättää itsenäisesti osallistumisestaan neuvoteltuihin sopimuksiin
- Konsortion palveluyksikkö toimii Kansalliskirjastossa
  - Vastuussa e-aineistojen hankinnasta
  - 9 htv
- Aineistohankinnat yhteensä 2014 : 22,6 milj.

Sopimusneuvottelut lehtipaketeista 2016

- Neuvoteltavana mm. Elsevier, Sage, Taylor & Francis, Wiley-Blackwell, IEL, ACS, ACM
- Tilaajina yliopistoja, tutkimuslaitoksia, ammattikorkeakouluja
- Kustannustekijä: FinELib-konsortio on maksanut viiden vuoden aikana isoille lehtikustantajille yli 60 miljoonaa euroa
  - Vuonna 2016 FinELib-konsortio maksaa kalleimmista lehtipakeista yhteensä 15 milj. euroa
- Viestintä tutkimusorganisaatioille neuvotteluista on käynnistynyt

Neuvottelujen strategiaryhmä ja neuvotteluryhmä

- Neuvotteluja varten muodostettu strategiaryhmä, jonka tehtävänä on laatia **neuvottelutavoitteet ja miettiä keinoja**, joilla tavoitteisiin päästään
  - Strategiaryhmää vetää HY:n vararehtori Keijo Hämäläinen
  - Strategiaryhmässä eri tieteenalojen ja kirjastojen edustajia
- Myös varsinainen **neuvotteluryhmä** on nimetty

Tieteen julkaiseminen keskittynyt

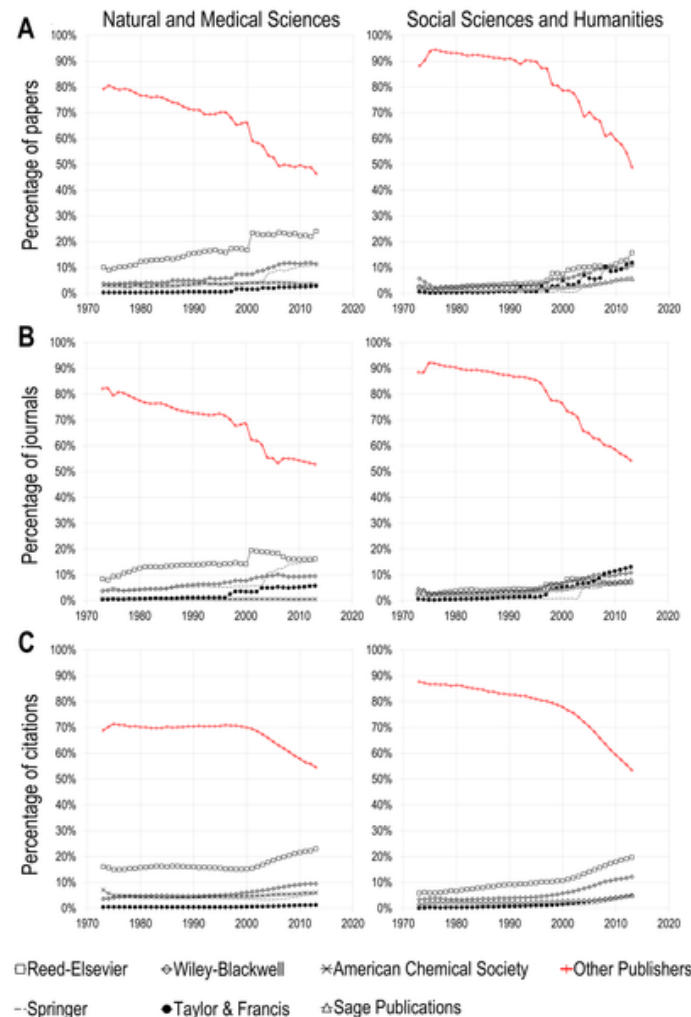
2013:

- Natural and Medical Sciences: **5 suurinta** NMS-alan kustantajaa julkaisi 53 % alan kaikista WoSin indeksoimista artikkeleista
  - **Elsevier 24,1 %**, Springer 11,9 %, Wiley-Blackwell 11,3 % , The American Chemical Society 3,4 %, Taylor & Francis 2,9 %.
- Social Sciences and Humanities: **5 suurinta** SSH-alan kustantajaa julkaisi 51 % alan kaikista WOSin indeksoimista artikkeleista
  - **Elsevier 16,4 %**, Taylor & Francis 12,4 %, Wiley-Blackwell 12,1 %, Springer 7,1 %, Sage 6,4 %
  - “Disciplines of the social sciences have the highest level of concentration (70% of papers from the top five publishers), while the humanities have remained relatively independent (20% from top five publishers).”

Lariviere V, Haustein S, Mongeon P (2015) The Oligopoly of Academic Publishers in the Digital Era. PLoS ONE 10(6): e0127502. doi:10.1371/journal.pone.0127502 <http://127.0.0.1:8081/plosone/article?id=info:doi/10.1371/journal.pone.0127502>

Fig 1. Percentage of Natural and Medical Sciences (left panel) and Social Sciences and Humanities (right panel) papers published by the top 5 publishers, 1973–2013.

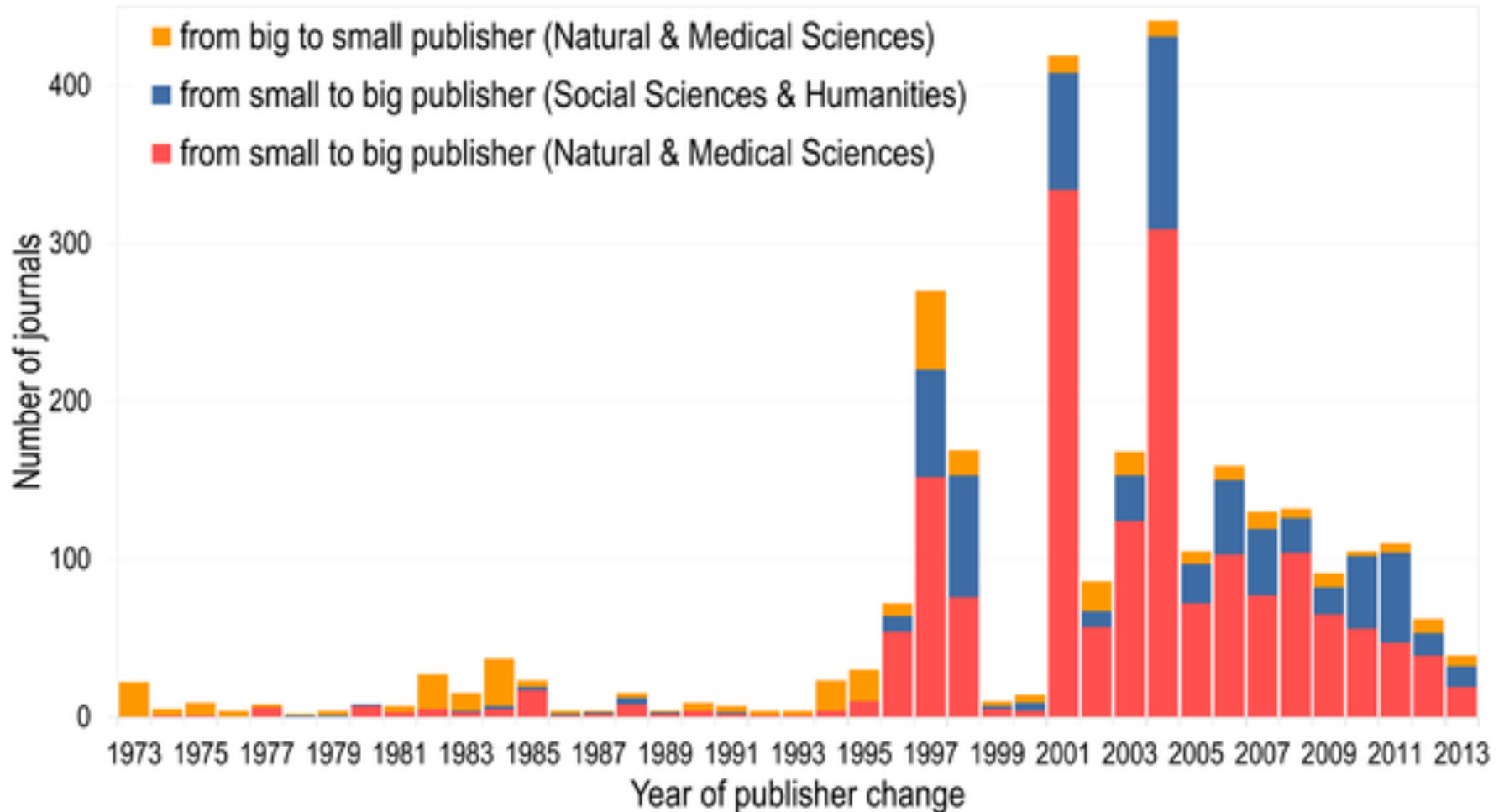

Larivière V, Haustein S, Mongeon P (2015) The Oligopoly of Academic Publishers in the Digital Era. PLoS ONE 10(6): e0127502. doi: 10.1371/journal.pone.0127502

<http://127.0.0.1:8081/plosone/article?id=info:doi/10.1371/journal.pone.0127502>

Fig 2. Number of journals changing from small to big publishers, and big to small publishers per year of change in the Natural and Medical Sciences and Social Sciences and Humanities.

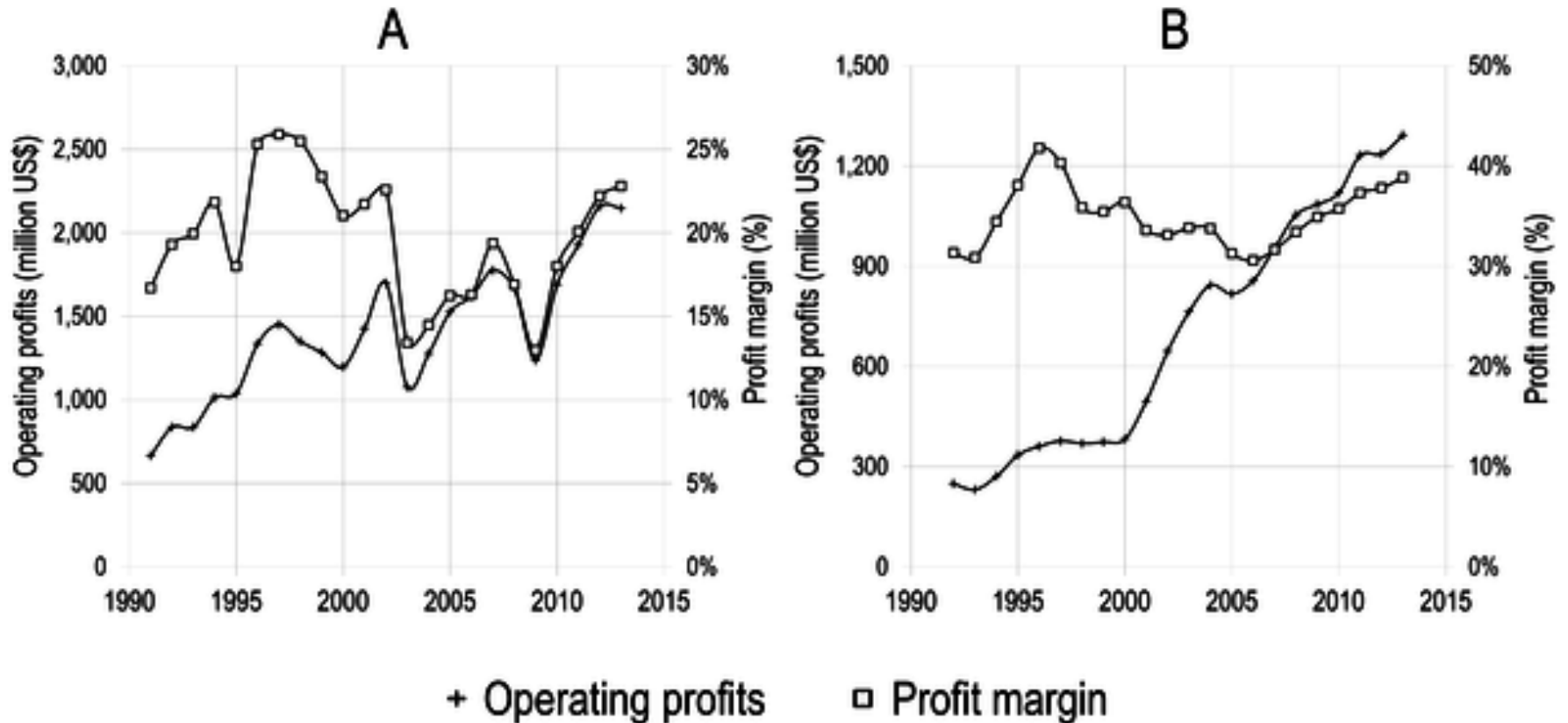

Larivière V, Haustein S, Mongeon P (2015) The Oligopoly of Academic Publishers in the Digital Era. PLoS ONE 10(6): e0127502. doi: 10.1371/journal.pone.0127502

<http://127.0.0.1:8081/plosone/article?id=info:doi/10.1371/journal.pone.0127502>

Fig 7. Operating profits (million USD) and profit margin of Reed-Elsevier as a whole (A) and of its Scientific, Technical & Medical division (B), 1991–2013.

Larivière V, Haustein S, Mongeon P (2015) The Oligopoly of Academic Publishers in the Digital Era. PLoS ONE 10(6): e0127502. doi: 10.1371/journal.pone.0127502

<http://127.0.0.1:8081/plosone/article?id=info:doi/10.1371/journal.pone.0127502>

Muiden kustantajien tuottomarginaaleja

- Taylor & Francis 35,7 % (2013)
- Springer Science+Business Media 35,0 % (2012)
- John Wiley & Sons - Scientific, Technical, Medical and Scholarly division 28,3 % (2013)

OA Suomessa

- Vuonna 2014
  - julkaistiin yli 3000 A1-tyyppin artikkelia avoimena artikkelina - **suunta on kasvava**
  - rinnakkaistallennettuja A1-tyyppin artikkeleita oli n. 500 kappaletta
- 5 suomalaista yliopistoa on 500 avoimimman korkeakoulun joukossa (Ranking Web of Universities)
  - Suomi sijoittuu puoliväliin Euroopan maista
- DOAJissa (Directory of Open Access Journals) on 39 suomalaista lehteä

Suomen OA-tilanne

- Suomen Akatemia velvoittaa
- EU Horizon2020 velvoittaa
- OKM: Avoin tiede ja tutkimus –hanke (ATT)
- Tieteellisten julkaisujen avoimuutta edistetään monessa eri hankkeessa

- Ei koko maan kattavaa OA-mandaattia

Muutoksia tiedejulkaisemisessa ja verkkoaineiston käytötaavoissa

- Elektronisten aineistojen määrä on kasvanut
- Tiedejulkaiseminen on keskittynyt
- Kustannukset ovat nousseet
  - vuonna 2015 yliopistot maksavat Elsevierin lehtipaketista 1,5 kertaa enemmän kuin vuonna 2007
- Tiedonlouhinnan merkitys tieteessä kasvaa
- Avoin julkaiseminen (Open Access) yleistyy
- Viiden kielitieteiden huippulehden toimituskunnat ovat ilmoittaneet katkaisevansa siteet nykyisten kustantajien kanssa ja julkaisevat jatkossa aineistonsa vapaasti, [LingOA](#).

Tiedonlouhinta –TDM

- Euroopan tekijänoikeuslainsäädäntö on vanhentunut, koskee mm. tiedonlouhinta
- Kasvava tarve aineistojen käytölle TDM-menetelmin
  - Esteinä mm. lisenssisopimukset ja kustantajien asenteet
- Lainsäädäntö on tällä hetkellä epäselvä, tutkijat louhivat salaa
- 6.5.2015 julkistettu ”**The Hague Declaration**”
<http://thehaguedeclaration.com/>
  - Yleisnäkemyks - kustantajien tarjoamat tiedonlouhintarajapinnat ja ratkaisut eivät vastaa tutkimuksen tarpeita
- Tavoite
  - Tiedonlouhinta mahdollista ilman erillisiä lisenssejä kaikkeen käyttöön
  - Tutkijan omien työvälineiden käyttö sallittua
  - [TDM ja tekijänoikeuslainsäädännön muutos](#)
(Mitä, Miksi, Miksi lisenssit eivät riitä)

Neuvottelutavoitteet

- Hinta
- Open Access
- Tiedonlouhinta

Kustantajaneuvotteluihin liittyviä kansainvälisiä trendejä

- Edistetään avointa saatavuutta
  - Kustantajaneuvottelut: tilausmaksuilla hyvitetään artikkelimaksuja (esim. Hollanti, Tanska, Itävalta, UK)
  - Alennuksia artikkelimaksuihin
- Varmistetaan mahdollisuus tiedon louhintaan
  - UK copyright law (for non-commercial use)
  - USA fair use
- Avataan julkisesti rahoitettua tutkimusta
  - Alankomaiden lakiin muutos koskien Green OA:ta
    - Oikeus rinnakkaistallentaa julkisella rahoituksella tuotetut tutkimustulokset (*“short works of science”*) kohtuullisen ajan kuluttua julkaisemisesta riippumatta sopimuksista

Miten voit tukea lisenssineuvotteluja?

- Allekirjoita kansainväliset aloitteet
  - "The Hague Declaration"
<http://thehaguedeclaration.com/>
  - Christmas is over. Research funding should go to research, not to publishers! [LERU Statement](#) for the 2016 Dutch EU Presidency

Kysymyksiä?

- email: kristiina.hormia@helsinki.fi
- skype: [kristiina.hormia](https://www.skype.com/people/kristiina.hormia)
- twitter: [@HormiaKristiina](https://twitter.com/HormiaKristiina)

